

Istota i sposoby realizacji Nowej Ewangelizacji

Od nauczania Magisterium do działania duszpasterskiego

Tomasz Wielebski¹

WIELEBSKI, T.: The Essence and Methods of New Evangelization : From Teaching of the Magisterium to the Pastoral Activity. *Studia Aloisiana*, 5, 2014, 3, s. 61 – 82.

The missionary directive that Jesus gave to his disciples, saying: *Go into all the world and preach the gospel to all creation* (Mark 16:15) is valid for the Christians of all times. The directive mentioned above is actual particularly in modern times, when so many people lost their faith and live as if God did not exist. We are not allowed to keep the gift of faith just to ourselves, since we are obliged to share it with others – by undertaking evangelization mission expressed by a range of pastoral activities. They should be preceded by proper theological reflection, allowing for avoiding any acts incompatible with the essence of the Church, whose principal task is performing the salvific intermediation. Such activities belong to the pastoral theology, characterized both by normative and practical dimension.

Referring to the teaching of the Church Magisterium, in his article the author approaches the essence and characteristics of the New Evangelization, indicating at the same time the methods of its implementation within the Polish ecclesiastical reality. These methods include, among others, activities such as special congresses, parish evangelization retreats, New Evangelization Schools, evangelizing in the streets and by visiting private households. Presentation of these activities is aimed at encouraging the Slovakian reader to make use of the experiences of the Church in Poland and – depending on the local determinants – to adapt some of them to the Slovakian ecclesiastical reality. Such activities are an attempt to answer the appeal of Pope Francis included in his

1 Ks. Tomasz Wielebski, doktor habilitowany teologii pastoralnej; prezbiter diecezji warszawsko-praskiej; adiunkt w katedrze Prakseologii Pastoralnej i Organizacji Duszpasterstwa Instytutu Teologii Praktycznej WT UKSW; w latach 2011 – 2013 kierownik Sekcji Teologii Pastoralnej; wykładowca Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Warszawsko-Praskiej; członek Stowarzyszenia Pastoralistów Polskich. Kierunki badań: świętowanie niedzieli, duszpasterstwo chorych i hospicyjne, współpraca teologii pastoralnej z naukami pozateologicznymi. Autor monografii *Dzień Pański w życiu katolików w Polsce : Studium teologiczno-pastoralne* (2013), oraz artykułów z zakresu teologii pastoralnej.

exhortation *Evangelii gaudium*, in which he summons all theologians, the pastoralists in particular, to make sure that their theological reflection serves well its purpose and shows them *how best to bring the Gospel message to different cultural contexts and groups* (EG 133).

Keywords: evangelization, New Evangelization, priesthood, pastoral theology, pastoral conversion

Nakaz misyjny Jezusa zlecony, uczniom słowami: *Idźcie na cały świat i głoście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu* (Mk 16,5), jest aktualny dla chrześcijan wszystkich czasów. Szczególnie w dzisiejszych czasach, gdy wielu ludzi utraciło dar wiary, żyjąc tak, jakby *Bóg nie istniał*. Nie wolno nam zostawiać tylko dla siebie tego daru, który otrzymaliśmy, ale mamy dzielić się nim z innymi, podejmując ewangelizację świata, wyrażającą się w różnych działaniach duszpasterskich². Powinny one być poprzedzone odpowiednią refleksją teologiczną, aby uniknąć działań niezgodnych z istotą Kościoła, którego głównym zadaniem jest realizacja pośrednictwa zbawczego.

Aby skutecznie realizować różnorodne działania duszpasterskie w duchu nowej ewangelizacji, potrzeba najpierw zdefiniowania, czym ona jest. Zasadniczo nie przysparza problemów zdefiniowanie istoty ewangelizacji, ale już trudniej jednoznacznie określić, czym jest nowa ewangelizacja. Całościowych jej definicji można znaleźć około 20, a opisowych 150.³ Autor, odwołując się do Magisterium Kościoła, postara się przybliżyć jej istotę i specyfikę, jak też wskaże na sposoby jej wprowadzania w polskiej rzeczywistości eklezjalnej. Tego typu działania mają być pewną próbą odpowiedzi na apel papieża Franciszka, zawarty w jego adhortacji *Evangelii gaudium*, w której kieruje on apel do wszystkich teologów, szczególnie podkreślając rolę teologów pastoralistów, aby ich refleksja dobrze służyła temu, *jak dotrzeć z propozycją Ewangelii do wszystkich adresatów w wielorakich kontekstach kulturowych* (EG 133). Według papieża, teologowie nie mogą zadawać się teologią uprawianą przy biurku – ich refleksja ma się wpisywać w ewangelizacyjny cel Kościoła (EG 133).

Swoje rozważania autor zawrze w trzech punktach. Zajmie się on najpierw ukazaniem istoty ewangelizacji, a następnie spróbuje zdefiniować istotę nowej ewangelizacji. Następnie pokaże, w jaki sposób ogólne nauczanie Magisterium dotyczące nowej ewangelizacji *może być i jest* realizowane w Polsce. Autor ma nadzieję, że takie ujęcie tematu stanie się skromnym bodźcem do dyskusji nad wyjaśnianiem istoty nowej ewangelizacji, pobudzając

2 Termin *duszpasterstwo* wywodzi się z biblijnego obrazu pasterza i owczarni, wyrażającego postawę Chrystusa wobec uczniów i całego Kościoła (J 10,1-16). Jest to zorganizowana działalność zbawcza Kościoła urzeczywistniająca w służbie człowieka zbawcze dzieło Chrystusa przez głoszenie słowa Bożego, liturgię, posługę pasterską i świadectwo życia chrześcijańskiego. Zob. KAMIŃSKI, R., PRZYGODA, W.: *Duszpasterstwo*. In: KAMIŃSKI, R., PRZYGODA, W., FIAŁKOWSKI, M. (ed.): *Leksykon teologii pastoralnej*. Lublin, 2006, s. 201–202.

3 Zob. RYŚ, G.: *Jezusowa nowa ewangelizacja*. In: SOWA, P., KAPROŃ K. (ed.): *Nowa ewangelizacja : Kerygmaticzny impuls w Kościele*. Gubin, 2012, s. 12.

zarazem czytelników do refleksji nad tym, jak wezwanie do jej realizacji może przekładać się na konkretne działania. Artykuł, pisany z myślą o odbiorcach na Słowacji, ma służyć propagowaniu polskich działań, zachęcając do tego, aby w zależności od lokalnych uwarunkowań, przeszczepiać niektóre z nich na grunt eklezjalnej rzeczywistości słowackiej.

1. Istota ewangelizacji

Jednym z głównych zadań Kościoła jest głoszenie Ewangelii. Istnieje kilka terminów, przy pomocy których określa się to ważne zadanie Kościoła. Do najbardziej znanych należą: apostołat, misja i ewangelizacja.⁴

Określenie *ewangelizacja* (gr. *euangelidzein* – przekazywać, oznajmiać coś jako pomyślną wiadomość, głosić dobrą nowinę) w świetle tekstów biblijnych jest synonimem przepowiadania kerygmatycznego, oznaczając proklamację zbawienia w Jezusie Chrystusie tym, którzy Go nie znają.⁵ Do obiegu teologicznego termin ten został wprowadzony dopiero w drugiej połowie XIX wieku na oznaczenie działalności protestanckich kaznodziejów wędrownych, a z czasem zaczęto używać go także w Kościele Katolickim.⁶ II Sobór Watykański użył tego terminu w różnych znaczeniach około 40 razy, dokładnie go nie definiując, rozumiejąc pod tym pojęciem głoszenie (szerzenie) Ewangelii zarówno w krajach chrześcijańskich, jak i pogańskich (misyjnych), oraz na określenie całej działalności zbawczej Kościoła (zob. DM 6; 2; 27; KK 17; 35).

Szczególnej popularyzacji tego terminu i jego głębszej analizy dokonał III Synod Biskupów w 1974 roku, obradujący na temat *Ewangelizacji w świecie współczesnym*. Papież Paweł VI w adhortacji *Evangelii nuntiandi*, będącej podsumowaniem wspomnianego synodu, próbując ukazać bogatą i złożoną rzeczywistość ewangelizacji, zdefiniował ją jako zanoszenie Dobrej Nowiny do wszystkich kręgów ludzi, aby przemieniając ich od wewnątrz, uczynić z nich nową ludzkość, a także jako *pokazywanie Jezusa Chrystusa tym, którzy Go nie znają, jako kaznodziejstwo, katechizację, chrzest i udzielanie innych sakramentów* (EN 17–18). Stwarzając wspomnianą definicję, papież podkreślił, że jest ona niepełna i niedoskonała, gdyż nie można dobrze określić bogatej, wielostronnej i dynamicznej rzeczywistości, jaką jest ewangelizacja (EN 17).

Idąc za kierunkiem wytyczonym przez papieża Pawła VI, dokonano rozróżnienia na ewangelizację rozumianą w *sensie szerokim* i *ściśłym*. Ewangelizacja w sensie ścisłym oznacza przekazywanie chrześcijańskiego orędzia niechrześcijanom, natomiast w sensie szerokim działalność całego Kościoła pośredniczącą w przekazywaniu chrześcijańskiego orędzia wszystkim ludziom

4 Zob. PRZYCZYNA, W.: *Teologia ewangelizacji*. Kraków, 1992, s. 16.

5 Zob. PRZYCZYNA, W.: *Teologia ewangelizacji*, s. 26.

6 Zob. LEWEK, A.: *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. 1. Katowice, 1995, s. 25.

przez przepowiadanie słowa Bożego i udzielanie sakramentów poparte świadectwem życia i stosowaniem różnych form duszpasterskich.⁷

Aby lepiej zrozumieć istotę ewangelizacji, a więc również nowej ewangelizacji, dobrze jest spojrzeć na ten proces w kontekście jej celów, treści oraz środków. Wyróżniamy *cel ostateczny* i *cele bliższe* ewangelizacji. *Celem ostatecznym* ewangelizacji jest zbawienie, które w ewangelicznym rozumieniu posiada wymiar wieczny i doczesny (zob. KDK 40; EN 27; 33; RMi 33). Do *bliższych celów* ewangelizacji zaliczamy budzenie wiary i jej rozwój (zob. KL 9; EN 47), nawrócenie (zob. EN 18) oraz budowanie Kościoła (zob. DM 7; EN 23). *Treścią ewangelizacji* jest głoszenie Dobrej Nowiny (zob. EN 26) zawartej w nauczaniu Jezusa Chrystusa i przepowiadaniu apostołów. U podstaw głoszenia słowa Bożego powinien leżeć kerygmat (gr. *keryssein* – głosić, przepowiadać; *kerygmat* – proklamacja, głoszenie), będący uroczystą i publiczną proklamacją zbawienia dokonanego w Jezusie ukrzyżowanym i zmartwychwstałym, połączoną z wezwaniem do nawrócenia i wiary.⁸ Podstawowym środkiem ewangelizacji jest świadectwo życia prawdziwie chrześcijańskiego (zob. EN 41), wyrażające się w formie miłości braterskiej wobec bezdomnych, sierot, ubogich i potrzebujących, chorych, cierpiących i uciśnionych (zob. DM 5). Do innych sposobów ewangelizacji zaliczamy przepowiadanie Ewangelii dokonujące się przez głoszenie homilii, katechizację, mass media, głoszenie Ewangelii od osoby do osoby, sprawowanie sakramentów oraz religijność ludową (zob. EN 42–48).

Problematyce ewangelizacji poświęcił sporo miejsca w swoim nauczaniu Jan Paweł II. Rozwijając nauczanie II Soboru Watykańskiego oraz wątki zawarte w przywoływanej adhortacji, a także biorąc pod uwagę adresatów, do których jest ona skierowana, wyróżnił on jej *trzy typy*: misyjną, pastoralną i nową. *Ewangelizacja misyjna*, zwana też pierwszą ewangelizacją, misjami lub misją *ad gentes*, polega na objawieniu Jezusa Chrystusa i Jego Ewangelii tym, którzy ich nie znają (zob. DM 6; EN 51; 53; RMi 31; 33). *Ewangelizacja pastoralna* zwraca się do tych, którzy mając od dawna związek z Ewangelią, są chrześcijanami. Jej zadaniem jest pogłębienie, umocnienie, ożywienie i czynienie dojrzalszej ich wiary (zob. EN 54; RMi 31). Ten typ ewangelizacji jest podobny do duszpasterstwa, ale się z nim nie utożsamia. Duszpasterstwo jest pojęciem szerszym, a ewangelizacja ma stanowić jego trzon (zob. EN 51). Bez niej duszpasterstwo byłoby tylko sprowadzone do wielu działań, być może sprawnych i przynoszących jakieś skutki, ale pozbawionych treści. Trzecim typem ewangelizacji jest *nowa ewangelizacja*, zwana też ewangelizacją powtórzną, reewangelizacją, drugą ewangelizacją, ewangelizacją 2000. Jest ona skierowana do tych chrześcijan, dla których ewangeliczne orędzie przestało być już Dobrą Nowiną (zob. EN 54; RMi 33). Trzeba podkreślić, że powyższe typy ewangelizacji nie występują w stanie czystym, lecz wzajemnie się wiążą,

7 Zob. SZAFRAŃSKI, A. ZAPŁATA, F.: Ewangelizacja. In: *Encyklopedia katolicka*, t. 2. Lublin, 1995, kol. 1436.

8 Zob. KUDASIEWICZ, J. ZUBERBIER, A.: Kerygmat. In: *Słownik teologiczny*. Katowice, 1998, s. 237.

przenikają i uzupełniają.⁹ Specyfice nowej ewangelizacji będzie poświęcony następny punkt rozważań.

2. Istota nowej ewangelizacji

Jednym z typów ewangelizacji, wyodrębnionym ze względów na jej odbiorców, jest nowa ewangelizacja. Jan Paweł II po raz pierwszy użył tego terminu podczas I pielgrzymki do Polski w 1979 roku, w homilii w Nowej Hucie, na oznaczenie nowych form działalności duszpasterskiej.¹⁰ Papież zaczął go często stosować w okolicznościowych przemówieniach, a następnie w oficjalnych dokumentach. W 1983 roku podczas podróży apostołskiej do Ameryki Południowej z okazji 500-lecia ewangelizacji tego kontynentu, w przemówieniu do biskupów na Radzie Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej w Haiti, papież wygłosił apel o podjęcie dzieła nowej ewangelizacji, zachęcając do zaangażowania się *nie w powtórny ewangelizację, ale właśnie w ewangelizację nową. Nową w swym zapale, w swych metodach, w swym wyrazie.*¹¹

Papież nie podał szczegółowego katalogu metod nowej ewangelizacji, ale uważając ją za naczelne zadanie duszpasterskie, podkreślał, że winna ona objąć cały Lud Boży, domagając się *nowej gorliwości, nowych metod i nowego sposobu głoszenia i dawania świadectwa Ewangelii* (zob. PDV 18). Mówiąc o perspektywach nowej ewangelizacji, Jan Paweł II wskazywał na konieczność odpowiedzi na wyzwania obecnych czasów, które są natury religijno-kościelnej, antropologicznej i społeczno-kulturowej. Wskazując wyzwania natury religijno-kościelnej, papież zwracał uwagę na, widzianą w perspektywie Kościoła jako sakramentu komunii, odbudowę życia duchowego i wspólnotowego oraz odnowę wiary jednostek i wspólnot kościelnych (zob. ChL 34). Perspektywę antropologiczną wiązał z promocją człowieka i rodziny, wyrażającą się w obronie życia od poczęcia do naturalnej śmierci, jego godności i praw, formacji sumienia, opiece nad małżeństwami i rodzinami znajdującymi się w różnych sytuacjach. Wymiar antropologiczny nowej ewangelizacji obejmuje także ośrodki kształcenia i wychowania człowieka (szkoły i uniwersytety) oraz sfery organizujące życie społeczne, polityczne i kulturalne. Z kolei perspektywa społeczno-kulturowa jest związana z budowaniem cywilizacji miłości, której ważnymi elementami są: rodzina jako środowisko miłości, nowy styl życia,

9 Zob. LEWEK, A.: *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. 1, s. 35.

10 Papież, mówiąc o tajemnicy Krzyża Pańskiego, powiedział, że *rozpoczęła się nowa ewangelizacja, jak gdyby druga, a przecież ta sama co pierwsza. Krzyż trwa, choć zmienia się świat. Dziękujemy dziś przy Krzyżu nowohuckim, za ten nowy początek ewangelizacji.* Zob. JAN PAWEŁ II: Homilia w czasie mszy św. odprawianej przed opactwem OO. Cystersów w Mogile. Kraków-Nowa Huta 9. 6. 1979. In: JAN PAWEŁ II: *Pielgrzymki do Ojczyzny: Przemówienia, homilie*. Kraków, 2005, s. 187.

11 Przemówienie Jana Pawła II do Rady Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej CELAM. In: *L'Osservatore Romano*, 1984, nr 4, s. 29.

solidarność międzyludzka oraz dialog między rozumem i wiarą.¹² Według Jana Pawła II, dzieło nowej ewangelizacji jest związane z roznieceniem pierwotnej gorliwości i apostołskiego zapału przepowiadania, który pobudzi cały Lud Boży do szeroko rozumianej działalności misyjnej. Program działania Kościoła na trzecie tysiąclecie, zawarty w Ewangelii i skupiony wokół Chrystusa, ma znaleźć wyraz we *wskazaniach duszpasterskich dostosowanych do sytuacji każdej wspólnoty Kościołów lokalnych*, które mają określać konkretne jego elementy: cele i metody pracy, zasady formacji i doskonalenia duszpasterzy i ich współpracowników, sposoby docierania do różnych ludzi (zob. NMI 29).

Pisząc o podmiotach nowej ewangelizacji, Jan Paweł II zwracał przede wszystkim uwagę na Ducha Świętego, który jest pierwszym i nadrzędnym podmiotem ewangelizacji (zob. RMI 21; 30). Obdarza On wewnętrznym natchnieniem tych, którzy głoszą Dobrą Nowinę, pobudza ich i prowadzi do decyzji podjęcia ewangelizacji, posyłając ewangelizatorów do konkretnych ludzi, aby tam zanieśli Jego moc. Głoszenie Ewangelii jest zadaniem całego Kościoła, a więc wszystkich osób ochrzczonych, zarówno duchownych, jak i świeckich, którzy mogą angażować się w ten proces indywidualnie i wspólnotowo.¹³ Mają oni to czynić, uczestnicząc w trzech realizacjach podstawowych funkcji Chrystusa: kapłana, proroka i króla (zob. DA 10).

Jan Paweł II wyróżnił kilka współczesnych obszarów społecznych i kulturowych, ku którym w sposób szczególny powinna się kierować działalność ewangelizacyjna Kościoła, nazywając je *areopagami*. Między innymi zaliczył do nich zaangażowanie Kościoła na rzecz pokoju, praw człowieka i narodów, działanie na rzecz kobiet i dzieci, ochronę stworzonego świata, stosunków międzynarodowych, kultury (zob. RMI 37–38). Wśród nich w sposób szczególny zwracał uwagę na świat środków społecznego przekazu. Nie chodziło mu wyłącznie tylko o wykorzystanie ich w celu zwielokrotnienia przepowiadania, ale o wpływ na współczesną kulturę (zob. RMI 37). Akcentował on myśl, że kultura środków społecznego przekazu musi stać się przedmiotem ewangelizacji.¹⁴ Szczególnie podkreślał rolę Internetu w dziele prowadzenia ewangelizacji i nowej ewangelizacji, jednocześnie zwracając uwagę na to, że: *relacje nawiązywane drogą elektroniczną nie zastąpią nigdy bezpośredniego kontaktu z człowiekiem, czego wymaga prawdziwa ewangelizacja. Głoszenie Dobrej Nowiny polega bowiem na tym, że osoba posłana, by ewangelizować, daje osobiste świadectwo wiary (por. Rz 10,14-15)*¹⁵.

12 Zob. CELARY, I.: Dzieło nowej ewangelizacji w ujęciu Jana Pawła II. In: *Studia Pastoralne*, 2006, nr 2, s. 188–191.

13 Zob. WIDENKA, M.: Nowa ewangelizacja w nauczaniu Jana Pawła II. In: BIELA, B. (ed.): *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*. Katowice, 2011, s. 52–67.

14 JAN PAWEŁ II: Przemówienie wygłoszone na spotkaniu z uczestnikami zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu *Dobra Nowina w świecie mediów*. Watykan 1. 3. 2002. http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/rada_ssp_26022002.html (22. 7. 2014).

15 JAN PAWEŁ II: Orędzie na 36. Światowy Dzień Środków Społecznego przekazu *Internet nowe forum głoszenia Ewangelii*, 3, 5. Watykan 24. 1. 2002. In: KLOCH, J. (ed.): *Internet i Kościół*. Warszawa, 2011.

Idea nowej ewangelizacji została podjęta przez papieża Benedykta XVI. Między innymi znalazło to swój wyraz w adhortacji apostołskiej *Verbum Domini*, w której papież zwrócił uwagę na konieczność słuchania słowa Bożego w kontekście właśnie nowej ewangelizacji, która ma być szczególnie prowadzona w krajach obojętnych religijnie z powodu szerzącego się sekularyzmu (zob. VD 122). Benedykt XVI we wrześniu 2010 roku utworzył Papieską Radę ds. Popierania Nowej Ewangelizacji, wyznaczając jej różnorodne zadania: pogłębienie znaczenia teologicznego i duszpasterskiego nowej ewangelizacji; współpracę nad studium ewangelizacji z Kościołami lokalnymi; krzewienie używania *Katechizmu Kościoła Katolickiego*, jako pełnego sformułowania treści wiary dla ludzi naszych czasów; sprzyjanie wykorzystywaniu nowoczesnych form komunikacji.¹⁶ Papież zapowiedział też zwołanie w dniach 7–28 października 2012 roku Synodu Biskupów *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*. 4 marca 2010 roku zaprezentowano w Watykanie dokument przygotowawczy do tego wydarzenia zwany *Lineamenta*, zawierający szczegółowy wykaz spraw, które mają być podjęte w podczas zapowiadanego zgromadzenia. Stanowiły one diagnozę sytuacji Kościoła działającego w określonych kontekstach, zawierając zarazem apel do podjęcia zdecydowanych działań.¹⁷ *Lineamenta*, definiując *nową ewangelizację*, przywołują przede wszystkim nauczanie Jana Pawła II z jego różnych dokumentów, ukazując jej różne wymiary. Tekst definiuje nową ewangelizację jako *dążenia do odnowy, którą ma przejść Kościół, aby mógł sprostać wyzwaniom, które dzisiejszy kontekst społeczny i kulturowy stawia przed wiarą chrześcijańską, jej głoszeniem i świadectwem o niej*¹⁸. Dalej podkreśla się, że *odpowiedzią Kościoła na te wyzwania nie jest rezygnacja, zamknięcie się w sobie, lecz zapoczątkowanie operacji ożywienia własnego ciała, poprzez postawienie w centrum postaci Jezusa Chrystusa*¹⁹. Tekst zwraca również uwagę na to, że nie można utożsamiać nowej ewangelizacji z prozelityzmem.²⁰

Lineamenta zostały rozesłane do Kościołów lokalnych na całym świecie. Nadesłane odpowiedzi, po starannej analizie, posłużyły do przygotowania

16 BENEDYKT XVI: List apostołski w formie *motu proprio Ubicumque et semper* powołujący do życia Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji. Watykan 2010. <http://nowaewangelizacja.org/strefa-ewangelizacji/dokumenty-o-nowej-ewangelizacji/ubicumque-et-semper-bxvi/> (18. 8. 2012).

17 *Lineamenta* umiejscawiają zwołanie synodu w szerszej perspektywie całościowego planu związanego z dążeniami do działalności ewangelizacyjnej Kościoła, którego elementami było utworzenie wspomnianej dykasterii oraz ogłoszenie adhortacji apostołskiej *Verbum Domini*. Dokument podkreśla, że podstawową sprawą w nowej ewangelizacji jest odnowienie w Kościele ducha misyjnego, którym odznaczali się pierwsi chrześcijanie. Nowa ewangelizacja powinna zacząć się od krytycznego spojrzenia na stan Kościołów lokalnych, aby rozpoznać, ile tam *łęku, znużenia, polegania na sobie*. Następnym etapem ma być *przebudzenie do działania dzięki pomocy Ducha Świętego*. Dokument zwraca uwagę na wielorakie konteksty, w których żyje Kościół, apelując o ich właściwe odczytanie i zrozumienie. Do tych kontekstów zalicza się kontekst kulturowy, społeczny, medialny, gospodarczy, naukowy i polityczny. Zob. *Lineamenta*, 6. http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20110202_lineamenta-xiii-assembly_pl.html (12. 5. 2012).

18 *Lineamenta*, III, 5.

19 *Lineamenta*, III, 5.

20 *Lineamenta*, III, 5.

Instrumentum laboris, dokumentu roboczego zgromadzenia synodalnego. Również w tym dokumencie można znaleźć różne definicje i aspekty nowej ewangelizacji. Dokument, podsumowując nadesłane odpowiedzi, stwierdza, że nowa ewangelizacja *to umiejętność Kościoła przeżywania w sposób nowy własnego doświadczenia wiary i głoszenia w kontekście nowych sytuacji kulturowych, które powstały ostatnich dziesięcioleci*²¹. Dalej dokument podkreśla, że określenie „nowa” odnosi się do zmiany kontekstu kulturowego i odsyła do faktu, że Kościół potrzebuje odzyskać siłę, wolę, świeżość i autentyzm w swym sposobie przeżywania i przekazywania wiary²². W dokumencie, odwołującym się do trzech typów ewangelizacji wyodrębnionych przez Jana Pawła II w *Redemptoris missio*, napisano, że w nowej ewangelizacji chodzi nie tyle o nowy model działalności duszpasterskiej, który zastąpiłby inne formy (pierwsza ewangelizacja, opieka duszpasterska), lecz raczej o proces odrodzenia podstawowej misji Kościoła²³. Następnie dokument podkreśla, że nowa ewangelizacja zobowiązuje wszystkie podmioty kościelne (poszczególne wspólnoty, parafie, diecezje, Konferencje Episkopatu, ruchy, grupy i inne środowiska kościelne, zakonników i osoby konsekrowane) do weryfikacji życia kościelnego o działalności duszpasterskiej pod względem jakości życia wiarą, umiejętności bycia narzędziem głoszenia, zgodnie z Ewangelią²⁴. *Instrumentum laboris*, definiując nową ewangelizację, przywołuje dokument Kongregacji Wiary *Nota doktrynalna o niektórych aspektach ewangelizacji* z 2007 roku, który później został zacytowany w adhortacji *Africae munus* z 2011 roku: *W ścisłym sensie mówimy o missio ad gentes skierowanej do tych, którzy nie znają Chrystusa. W szerokim znaczeniu nazywa się „ewangelizacją” normalną pracą duszpasterską, oraz mówi się o „nowej ewangelizacji”, skierowanej do tych, którzy zaniechali praktyk duszpasterskich.*²⁵

Podczas obrad Synodu Biskupów nie udało się zdefiniować pojęcia nowej ewangelizacji. Ojcowie Synodalni, mówiąc o jej różnych aspektach, poruszali zagadnienia związane z sekularyzacją, prawami człowieka, wolnością religijną, migracją, społecznym nauczaniem Kościoła, katechizacją, teologią, pobożnością ludową, ruchami kościelnymi, parafią, ekumenizmem, dialogiem z nauką, życiem konsekrowanym, młodzieżą. Jeden z uczestników Synodu, kard. Kazimierz Nycz przyznał, że w ciągu trzech tygodni obrad *poszerzała się definicja nowej ewangelizacji* i jej odbiorców. Według niego, na początku mówiono o *tych, którzy zostali ochrzczeni, przyjęli sakramenty i z różnych powodów odeszli*, a na zakończenie, *bez ustalania jakiegoś rankingu ważności*, wyodrębniono trzech adresatów nowej ewangelizacji: ludzi, którzy w ogóle nie znają Chrystusa, wszystkich wiernych, aktywnie uczestniczących

21 Synod Biskupów, XIII Nadzwyczajne Zgromadzenie Ogólne. *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Instrumentum laboris*. Watykan 2012, 47.

22 *Instrumentum laboris*, 49.

23 *Instrumentum laboris*, 76–77.

24 *Instrumentum laboris*, 77.

25 *Instrumentum laboris*, 85; AM 160; Kongregacja Nauki Wiary: *Nota doktrynalna na temat pewnych aspektów ewangelizacji*. Watykan 2007, 12.

w życiu Kościoła i osoby, które formalnie są w Kościele, ale oddaliły się od niego i Chrystusa.²⁶

Tak różne podejście do kwestii nowej ewangelizacji próbował pogodzić Benedykt XVI w homilii podczas mszy św. kończącej obrady, podkreślając, że odnosi się ona w pierwszej mierze do *duszpasterstwa zwyczajnego, które powinno być w większym stopniu ożywiane ogniem Ducha*²⁷. Następnie Benedykt XVI zwrócił uwagę na trzy wskazania duszpasterskie wypływające z Synodu. Pierwsze dotyczy *sakramentów chrześcijańskiego wtajemniczenia*: chrztu, bierzmowania i Eucharystii, do korzystania z których ma przygotowywać odpowiednia katecheza. Papież zwrócił również uwagę na rolę sakramentu pokuty. Drugie wskazanie duszpasterskie jest związane z koniecznością prowadzenia *misji ad gentes*, czyli głoszenia orędzia zbawienia ludziom, którzy dotychczas nie znają Jezusa Chrystusa nie tylko w Afryce, Azji czy Oceanii, ale także, z powodu migracji ludności, również w krajach już dawno temu zewangelizowanych. Trzecie wskazanie duszpasterskie dotyczy *osób ochrzczonych, które (...) nie żyją zgodnie z wymogami chrztu św.* Działania Kościoła mają doprowadzić je do ponownego spotkania z Jezusem Chrystusem, odkrycia radości wiary i powrotu do praktyk religijnych we wspólnocie wierzących. Może się to dokonać zarówno z wykorzystaniem tradycyjnych metod duszpasterskich, jak i nowych metod, nowego języka i duszpasterskiej kreatywności. Do tych metod należą między innymi *misje miejskie i dziedziniec pogan*.²⁸

Biorąc więc pod uwagę dyskusję Ojców Synodalnych, jak i syntetyzując ją nauczanie Benedykta XVI, warto zauważyć, że pojęcie nowa ewangelizacja używano nie tylko na określenie wysiłków duszpasterskich Kościoła skierowanych do ludzi ochrzczonych, którzy oddalili się od Chrystusa i Kościoła, ale także na określenie misji *ad gentes*, jak i duszpasterstwa osób uczestniczących w życiu Kościoła.

Owoce Synodu Biskupów poświęconemu nowej ewangelizacji jest adhortacja apostolska papieża Franciszka *Evangelii gaudium* z 2014 roku. Papież, nieco inaczej niż jego poprzednicy, wymienia w niej trzy obszary, w których urzeczywistnia się nowa ewangelizacja, umiejscawiając w nich cztery grupy adresatów nowej ewangelizacji. Do pierwszego z nich zalicza *obszar duszpasterstwa zwyczajnego*, które swoim zasięgiem obejmuje zarówno osoby regularnie uczestniczące w życiu Kościoła i korzystające z sakramentu Eucharystii, jak też wiernych zachowujących *żywą i szczerą wiarę katolicką*, ale często nie uczestniczących w kulcie. Drugi obszar stanowią osoby ochrzczone, które *nie żyją zgodnie z wymogami chrztu*, nie przynależą całym sercem do Kościoła i nie doświadczają pocieszenia płynącego z wiary. Trzeci obszar ewangelizacji

26 Synod biskupów wyznaczy „geografię” nowej ewangelizacji. Z kard. Kazimierzem Nyczem rozmawia Marcin Przciszewski. <http://nowaewangelizacja.org/kard-nycz-synod-biskupow-wyznaczy-geografie-nowej-ewangelizacji-wywiad/> (1. 5. 2014).

27 BENEDYKT XVI: Homilia podczas mszy św. na zakończenie Synodu Biskupów *Światłość otwierająca człowiekowi oczy*. Watykan 28.10. 2012. In: *L'Osservatore Romano*, 2012, nr 12, s. 38.

28 BENEDYKT XVI: Homilia podczas mszy św. na zakończenie Synodu Biskupów *Światłość otwierająca człowiekowi oczy*. Watykan 28.10. 2012. In: *L'Osservatore Romano*, 2012, nr 12, s. 38.

dotyczy głoszenia Ewangelii tym, *którzy nie znają Jezusa Chrystusa lub zawsze Go odrzucali* (EG 14). Należy podkreślić, że w porównaniu z nauczaniem Jana Pawła II zawartym w *Redemptoris missio*, według którego nowa ewangelizacja była skierowana do tych chrześcijan, dla których ewangeliczne orędzie przestało być już Dobrą Nowiną (zob. RMi 33), papież Franciszek, idąc za głosami Ojców Synodu Biskupów, zdecydowanie poszerzył krąg odbiorców nowej ewangelizacji. Stała się ona w pewnym sensie synonimem wszystkich typów ewangelizacji (zob. EN 54; RMi 33).

Papież Franciszek, zwracając się do wiernych chrześcijan, zaprasza ich do nowego etapu ewangelizacji związanego z radością, u źródeł której stoi spotkanie z Jezusem Chrystusem (EG 1). Ukazując drogę, którą ma podążać będący wspólnotą misyjną uczniów Kościoł w najbliższych latach, zwraca uwagę na to, że ma to być Kościół *wyruszający w drogę* (EG 24). Ma on podążać *drogą duszpasterskiego i misyjnego nawrócenia, które nie może pozostawić rzeczy w takim stanie, w jakim są* (EG 25). Wiąże się to między innymi z koniecznością reform struktur, które mają stać się bardziej misyjne, *by duszpasterstwo zwyczajne we wszystkich swoich formach było bardziej ekspansywne i otwarte, by doprowadziło pracujących w duszpasterstwie do przyjmowania postawy „wyjścia”* (EG 27). W ślad za nauczaniem II Soboru Watykańskiego papież przypomina, że nawrócenie Kościoła polega na nieustannej reformie samego siebie *ze względu na wierność Jezusowi Chrystusowi* (EG 26). *Nawrócenie pastoralne* winno objąć każdy Kościół partykularny, czyli wszystkie diecezje, parafie, wspólnoty i ruchy religijne, co wymaga wejścia *w zdecydowany proces rozeznania, oczyszczenia i reformy* (EG 28–30). Papież Franciszek, podkreślając, że duszpasterstwo w kluczu misyjnym *wymaga rezygnacji z wygodnego kryterium duszpasterskiego, że „zawsze się tak robiło”,* zachęca do przemyślenia na nowo *celów, stylu i metod ewangelizacyjnych swojej wspólnoty* (EG 33). Do nawrócenia pastoralnego jest wezwany każdy Kościół partykularny, zarówno na poziomie diecezji, jak i parafii (EG 28; 30). Ten proces musi ogarnąć także wszystkie wszelkie wspólnoty, ruchy i stowarzyszenia, które nie mogą utracić kontaktu z rzeczywistością parafialną (EG 29). Mało gościnne struktury parafii i niektórych wspólnot oraz panujący w nich klimat sprawia, że część osób ochrzczonych nie doświadcza swojej przynależności do Kościoła (EG 63). W działalności ewangelizacyjnej centralne miejsce powinno odgrywać głoszenie *kerygmy: Jezus Chrystus cię kocha, dał swoje życie, aby cię zbawić, a teraz jest żywy u twego boku codziennie, aby cię oświecić, umocnić i wyzwolić* (EG 164). Ważną rolę w przepowiadaniu Ewangelii odgrywa jej przepowiadanie nieformalne, związane z głoszeniem miłości Chrystusa *od osoby do osoby, które dokonuje się spontanicznie w jakimkolwiek miejscu, na ulicy, na placu, przy pracy, na drodze* (EG 127).

Prowadzone rozważania pokazują, że na przestrzeni lat zauważa się rozwój nauczania Magisterium Kościoła dotyczący ewangelizacji i nowej ewangelizacji. W dokumentach II Soboru Watykańskiego termin *ewangelizacja* pojawiał się okazjonalnie w różnych znaczeniach, bez dokładniejszego zdefiniowania, około 40 razy. Szczególnej popularyzacji i jego dokładniejszego

określenia dokonał Synod Biskupów z 1974 roku, co znalazło swój wyraz w adhortacji Pawła VI *Evangelii nuntiandi*. Wspomnianą kwestię podjął następnie Jan Paweł II, wprowadzając do oficjalnych dokumentów papieskich termin *nowa ewangelizacja*. Dalszą refleksję teologiczną nad tym pojęciem podjął Synod Biskupów w 2012 roku, z którego wnioski znalazły się w adhortacji Franciszka *Evangelii gaudium*. Wydaje się, że podejmowane teraz działania powinny pójść w dwóch kierunkach. Z jednej strony potrzeba dalszej refleksji teologicznej nad pojęciem nowej ewangelizacji, a z drugiej konkretnych kroków dotyczących wprowadzania nauczania Magisterium w życie.

3. Od Magisterium do działań duszpasterskich

Po przedstawieniu wybranych wątków dotyczących nauczania Magisterium dotyczących nowej ewangelizacji, należy ukazać, w jaki sposób pewne ogólne założenia teologiczne *mogą być* i *są* realizowane w polskiej rzeczywistości. Takie ujęcie problematyki wiąże się ze specyfiką teologii pastoralnej, która ma zarazem wymiar normatywny i praktyczny. Doktrynalny i duszpasterski wymiar życia Kościoła nie są rzeczywistościami przeciwstawnymi, ale komplementarnymi i niezbędnymi sobie nawzajem.²⁹

Trzeba zauważyć, że panuje duży bałagan terminologiczny w nauczaniu Magisterium jeżeli chodzi o zdefiniowanie istoty nowej ewangelizacji. Wydawać by się mogło, że odbyty Synod Biskupów w 2012 roku *poświęcony nowej ewangelizacji* uporządkuje rozumienie jej istoty i wskaże bardzo konkretnie na jej odbiorców. Co prawda, w będącej owocem synodu adhortacji *Evangelii gaudium* wyróżniono cztery grupy jej odbiorców i związane z nimi obszary działań Kościoła, ale przedstawiony podział sprawił, że termin *nowa ewangelizacja* stał się synonimem *ewangelizacji*, obejmując *ewangelizację pierwszą* (misję), *pastoralną* i *reewangelizację*. Wydaje się, że pewne rozmycie specyfiki nowej ewangelizacji może sprawić, że stanie się ona jedynie pustym i nic nie brzmiącym hasłem.³⁰ Chociaż Jan Paweł II w przywoływanym już nauczaniu podkreślał, że *granice pomiędzy opieką duszpasterską nad wiernymi, nową ewangelizacją i specyficzną działalnością misyjną nie dadzą się wyraźnie określić* (zob. RMi 34), ale jednak potrzeba dalszego dookreślenia istoty *nowej ewangelizacji*, a co z tym idzie wskazania jej docelowych odbiorców (*publico*

29 Zob. KAMIŃSKI, R.: Normatywny i praktyczny wymiar refleksji teologiczno-pastoralnej. In: *Roczniki Pastoralno-Katechetyczne*, 2011, t. 3 (58), s. 321–323.

30 Zob. ŚMIGIEL, W.: Specyfika i zadania nowej ewangelizacji. In: MAKOSA, P. (ed.): *Nowa ewangelizacja w nowej katechezie*. Rzeszów, 2013, s. 17.

target).³¹ Dobre rozeznanie odbiorców pozwoli na dobór właściwych metod i form działania.

Należy zdecydowanie podkreślić, że u źródeł *nowej ewangelizacji* powinno leżeć *nawrócenie pastoralne*, co w konsekwencji sprawi, że duszpasterstwo nabierze charakteru *misyjnego*. Kładzie na to wielki nacisk dokument podsumowujący V Ogólną Konferencję Episkopatów Ameryki Łacińskiej, zwany dokumentem z Aperecidy.³² Podkreśla on, że ten proces ma obejmować wszystkie struktury eklezjalne oraz ich plany pastoralne. Dokument zwraca uwagę na to, że osobiste nawrócenie wszystkich członków Kościoła, a więc biskupów, kapłanów, stałych diakonów, zakonników i zakonnice oraz świeckich *zrodzi umiejętność podporządkowania wszystkiego w służbie urzeczywistnienia się Królestwa życia* (AP 366), co wiązać się też będzie z promowaniem duchowości komunii i uczestnictwa, która jest ważną zasadą wychowawczą (AP 368). Nawrócenie pastoralne *wymaga od wspólnot pastoralnych, aby były wspólnotami uczniów-misjonarzy wokół Jezusa Chrystusa, Mistrza i Pasterza* (AP 368). Nawrócenie pastoralne, co bardzo dobitnie podkreśla dokument z Aperecidy, *wymaga przejścia z duszpasterstwa jedynie zachowawczego do duszpasterstwa zdecydowanie misyjnego* (AP 370). Wspomnianą kwestię podjął w swojej adhortacji *Ewangelii gaudium* Franciszek, pokazując że to jest główny kierunek pracy Kościoła (EG 28–30).

Wydaje się, że są jeszcze wśród części duchowieństwa osoby, które nie rozumieją znaczenia procesu *nawrócenia pastoralnego*, koncentrując się na kultywowaniu duszpasterstwa zachowawczego, konsumpcyjnego, skoncentrowanego na konserwowaniu istniejącego stanu rzeczy. Redukują oni działania duszpasterskie do sakramentalizmu, który polega na „ilościowym” sprawowaniu sakramentów, bez odpowiedniego przygotowania mistagogicznego i katechetycznego. Taki model działania Kościoła wiąże się podejmowaniem działań w stosunku do wiernych bez mobilizowania ich do samodzielnej inicjatywy.³³ Również u części świeckich zauważa się postawy bierności, kiedy zrzucają całą odpowiedzialność za aktywność ewangelizacyjną i duszpasterską Kościoła na księży, ograniczających swoją religijność do bycia na mszy św. i *dawania na*

31 Zob. MOENS, J. I.: Na czym polega nowa ewangelizacja? In: SOWA, P., KAPROŃ, K. (ed.): *Nowa ewangelizacja : Kerymatyczny impuls w Kościele*, s. 30.

32 Głównym celem konferencji w Aperecidzie (13. – 21. 5. 2007) było przywrócenie świadomości Kościoła w Ameryce Łacińskiej i ożywienie zapału ewangelizacyjnego. W jej przygotowaniu brał czynny udział kardynał Bergolio, obecny papież Franciszek, który przewodniczył zespołowi redagującemu wersję końcową. Dokument został napisany z zastosowaniem metody *widzieć – oceniać – działać*. Zawiera on zarówno pogłębioną analizę zachodzących zmian społeczno-kulturowych, ekonomicznych i politycznych w Ameryce Łacińskiej, jak i propozycję wielu konkretnych działań pastoralnych, będących konkretną odpowiedzią Kościoła na te zmiany. Jednym z najbardziej charakterystycznych elementów tego dokumentu jest wezwanie do nawrócenia duszpasterskiego i misyjna odnowa Kościoła. Z inicjatywy Zespołu Konferencji Episkopatu Polski ds. Nowej Ewangelizacji w 2014 roku ukazało się polskie tłumaczenie tego dokumentu. Zob. APARECIDA. V Ogólna Konferencja Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Dokument końcowy *Jesteśmy uczniami i misjonarzami Jezusa Chrystusa, aby nasze narody miały w nim życie*. Gubin, 2014.

33 Zob. KAPROŃ, K.: Kościół, który się nawraca. In: *Wież*, 2013, nr 4, s. 86–87.

tacę. Potrzeba, w duchu *nawrócenia pastoralnego*, zmiany myślenia zarówno osób duchownych, jak i świeckich i przekonania, że wszyscy *razem* są wezwani do podejmowania odpowiedzialności za dzieło ewangelizacji, co będzie się przejawiało w działaniu wspólnotowym. Wspomniana problematyka powinna być podejmowana w ramach rekolekcji i innych działań formacyjnych.

U źródeł nowej ewangelizacji powinno leżeć przepowiadanie kerygmatyczne.³⁴ Wyjątkowo trafna jest diagnoza Jose Prado Floresa, świeckiego ewangelizatora i twórcy szkół nowej ewangelizacji z Meksyku, twierdzącego, że w *Kościele katolickim zapomnieliśmy o sile kerygmatu, bardzo mocno podkreślając katechezę*³⁵. Głoszenie kerygmatu jest podstawą i punktem życia chrześcijańskiego, dopiero po nim powinna następować katecheza. Obydwie rzeczywistości, mając swój czas i swoje miejsce, są od siebie współzależne i wobec siebie komplementarne.³⁶ Nieustannie trzeba przypominać treści kerygmatu zawierające prawdę o Jezusie Chrystusie, który jest Bożą odpowiedzią dla każdego człowieka potrzebującego wyzwolenia z niewoli grzechu, aby mógł przejść drogę ze śmierci do życia wiecznego. Przepowiadanie kerygmatyczne, poprzedzające przepowiadanie katechetyczne, musi być mocno zakorzenione w życiu każdego słuchacza, odpowiadając na jego najgłębsze kwestie egzystencjalne związane z lękiem, cierpieniem i śmiercią. Okazją do głoszenia kerygmatu mogą być indywidualne kontakty z wiernymi w kancelarii, w trakcie wizyty duszpasterskiej zwanej kolędą, podczas przygotowania do przygotowania sakramentów (chrzest, Komunia św., bierzmowanie, małżeństwo). Kerygmat można głosić także podczas wielu inicjatyw podejmowanych w ramach działań prowadzonych w kontekście nowej ewangelizacji. Powinny one stać się stałymi punktami programów duszpasterskich parafii i diecezji, gdyż często za deklaracjami rzekomej wiary kryje się nieraz ignorancja oraz analfabetyzm religijny.

Nie wystarczy tylko dopracowanie istoty nowej ewangelizacji, jak też zwrócenie uwagi na rolę głoszenia kerygmatu, ale należy pamiętać o systematycznym, dobrze zaplanowanym i konsekwentnym wprowadzaniu w życie wielorakich działań. Powinny być one właściwie animowane i koordynowane. Taką rolę pełni w Polsce działający od października 2011 roku, w ramach Konferencji Episkopatu Polski, Zespół ds. Nowej Ewangelizacji, na czele którego

34 W oparciu o Pismo Święte, naukę i praktykę Ojców Kościoła oraz wewnętrzną logikę chrześcijaństwa wyróżnia się trzy podstawowe typy przepowiadania: misyjne (kerygmatyczne), katechetyczne i homilijne. Przepowiadanie misyjne (łac. *mit tere* – posyłać), stanowiące podstawowy typ przepowiadania, polega na głoszeniu faktów zbawczych dotyczących zbawienia dokonanego przez Boga w Jezusie Chrystusie. Nazywane jest ono także przepowiadaniem kerygmatycznym. Nosi ono nieraz nazwę przepowiadania ewangelizacyjnego, przy wąskim rozumieniu terminu *ewangelizacja* jako pierwszego głoszenia Chrystusa (EN 51; 53; RMi 33). Przyjmuje ono nieraz charakter misji *ad intra* zmierzających do odnowy dechrystianizujących się wspólnot kościelnych. Zob. SIWEK, G.: Postługa nauczania. In: KAMIŃSKI, R. (ed.): *Teologia pastoralna szczegółowa*. Lublin, 2002, s. 155–156.

35 Zob. BT, PRADO FLORES, J. H.: *W Kościele katolickim zapomnieliśmy o sile kerygmatu*. <http://ekai.pl/diecezje/poznanska/x72297/jose-prado-flores-w-kosciele-katolickim-zapomnielismy-o-sile-kerygmatu/> (8. 8. 2014).

36 Zob. PRADO FLORES, J. H.: *Nowi ewangelizatorzy dla Nowej Ewangelizacji*. Poznań, 2013, s. 76.

stoi biskup pomocniczy Archidiecezji Krakowskiej Grzegorz Ryś. Do zadań Zespołu należy: pogłębianie teologicznego i duszpasterskiego znaczenia nowej ewangelizacji; promowanie i popieranie, w ścisłej współpracy z Konferencją Episkopatu Polski, studium, szerzenie i wprowadzanie w życie papieskiego Magisterium odnoszącego się do tematów związanych z nową ewangelizacją; upowszechnianie i wspieranie inicjatyw związanych z nową ewangelizacją, realizowanych w różnych Kościołach diecezjalnych, i promowanie nowych, z udziałem sił obecnych w Instytutach Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeniach Życia Apostolskiego, jak również w stowarzyszeniach wiernych i w nowych wspólnotach; studiowanie i wspieranie wykorzystywania nowoczesnych form przekazu jako narzędzi nowej ewangelizacji; promowanie posługiwania się *Katechizmem Kościoła Katolickiego* jako zasadniczym i pełnym wykładem treści wiary dla ludzi naszych czasów.³⁷ Wydaje się, że tego typu gremia powinny być powołane do życia w każdym kraju i ściśle współpracować z Papieską Radą ds. Nowej Ewangelizacji w Watykanie.

Ważną rolę w propagowaniu idei nowej ewangelizacji, a następnie przekładaniu jej na konkretne działania duszpasterskie, ma do odegrania diecezja, będąc uprzywilejowanym miejscem komunii (EG 30–31; AP 164–169). Wszystkie podejmowane na jej poziomie działania powinny być ukierunkowane na realizację głównego celu, jakim ma być *nawrócenie pastoralne* i działalność ewangelizacyjna związana z byciem, we wszystkich swoich wspólnotach i strukturach, *wspólnotą misyjną* (AP 168). Trzeba zadbać o dobre, uwzględniające kierunkowe wskazania kierunków Kościoła powszechnego oraz programu Kościoła lokalnego w danym kraju, zaplanowanie wszystkich działań. Potrzeba planu duszpasterskiego dla diecezji, który pozwoli na zintegrowaną posługę duszpasterską będącą w stanie odpowiedzieć na nowe wyzwania. W perspektywie ma on być punktem wyjścia dla tworzenia programów parafialnych.³⁸ Trzeba też zwrócić uwagę na spójne współdziałanie poszczególnych podmiotów duszpasterstwa: diecezjalnych organizmów kolegialnych (Rada Kapłańska, Kolegium Konsultorów, Diecezjalna Rada Duszpasterska itp.), wydziałów i urzędów kurii biskupiej oraz służb wsparcia duszpasterskiego. Ważną rolę odgrywa wydział duszpasterski, do zadań którego należy między innymi: przygotowywanie programu duszpasterskiego dla diecezji; inicjowanie, koordynowanie a także przeprowadzanie inicjatyw duszpasterskich na poziomie zarówno całej diecezji, jak i dekanatów; przygotowywanie oraz rozprowadzanie pomocy duszpasterskich służących inspiracji duszpasterstwa w parafiach, popieranie wymiany doświadczeń pastoralnych; troska o odnowę duszpasterstwa diecezjalnego w duchu nowej ewangelizacji.

37 Zob. Zespół ds. Nowej Ewangelizacji: *Zadania*. <http://nowaewangelizacja.org/zespol-do-spraw-ne/cele/> (8. 8. 2014).

38 Ważnym dokumentem Magisterium pomagającym w określeniu zadań ewangelizacyjnych diecezji i zawierającym szereg praktycznych wskazań co do ich realizacji jest Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów *Apostolorum succesoros* z 2004 roku.

Jak wspomniane wskazania Magisterium są realizowane w Polsce? W wielu polskich diecezjach istnieją wydziały, referaty i zespoły ds. nowej ewangelizacji, które ściśle współpracują z wydziałem duszpasterskim. Ich przedstawiciele dwa razy do roku spotykają się ze Zespołem ds. Nowej Ewangelizacji. Rodzi się jednak pytanie, na ile ich głos jest brany pod uwagę chociażby w działaniach związanych z wypracowywaniem programu duszpasterskiego dla diecezji, który ma nadawać kierunek pracy duszpasterskiej. Warto też w tym kontekście postawić pytanie, dlaczego w części polskich diecezji w ogóle nie przygotowuje się takiego programu, uwzględniającego kierunkowe wskazania ogólnopolskiego programu.³⁹ Wydaje się, że wspomniany stan rzeczy powinien ulec zmianie.

Podstawową przestrzenią i środowiskiem, w którym ma się odbywać nowa ewangelizacja, są, będące *wspólnotą wspólnot*, parafie. To bowiem *żywe komórki Kościoła, wezwane do tego, aby stawać się domami i szkołami komunii* (AS 170). Potrzeba takiego zrewidowania ich struktur, aby tworzyły ją wspólnoty i grupy współpracujących ze sobą osób, będących uczniami i misjonarzami Chrystusa. Odnowa współczesnych parafii nie ma polegać na doskonaleniu aktualnie stosowanych metod i form, ale na wypracowaniu nowego stylu życia parafii. Trzeba odejść od rozumienia parafii jako miejsca „konserwowania wiary” i „obsługi sakramentalnej” osób, które w niej mieszkają. Konieczne jest prowadzenie *duszpasterstwa misyjnego*, związanego z pobudzeniem do aktywności jak największej grupy parafian, którzy razem ze swoimi duszpasterzami wychodząc naprzeciw potrzebom i tęsknotom wszystkich ludzi, będą obwieszczać w nowy i niekonwencjonalny sposób orędzie Ewangelii. W ten sposób parafia będzie stawać się *domem rodzinnym, braterskim i gościnnym* (Chl 26), w którym każdy będzie się czuł jak u siebie. Czy polskie parafie stają się takimi przestrzeniami podejmującymi dzieło nowej ewangelizacji? Diagnoza postawiona przez II Polski Synod Plenarny pokazuje, że polskie parafie przypominają bardziej *piramidę* – hierarchiczną organizację, na czele której stoi proboszcz, myślący, decydujący i pracujący za wszystkich, niż *wspólnotę wspólnot* skoncentrowaną wokół pasterza będącego ich animatorem.⁴⁰

Refleksję na temat odnowy polskiej parafii i jej roli w nowej ewangelizacji podjęli uczestnicy II Ogólnopolskiego Kongresu Nowej Ewangelizacji, zorganizowanego przez Zespół ds. Nowej Ewangelizacji Konferencji Episkopatu Polski, obradującego w Warszawie w dniach 19–22 września 2013 roku pod hasłem *Obudzić olbrzyma. Nowa ewangelizacja w parafii*. Na obrady kongresu, który odbywał się w największej parafii warszawskiej (40 tysięcy mieszkańców), złożyły się wykłady, warsztaty, wspólna modlitwa

39 Badania prowadzone przez autora wraz z pracownikami Sekcji Teologii Pastoralnej UKSW przed pierwszym Ogólnopolskim Kongresem Diecezjalnych Rad Duszpasterskich, który odbył się w Licheniu w 2012 roku, pokazały, że diecezjalny program duszpasterski posiada tylko 17 z 42 diecezji.

40 Zob. Potrzeby i zadania nowej ewangelizacji na przełomie II i III Tysiąclecia Chrześcijaństwa. In: *II Polski Synod Plenarny 1991 – 1999*. Warszawa; Poznań, 2001, s. 22, nr 43.

oraz ewangelizacja uliczna. W czasie jego trwania zastanawiano się, jakie podjąć działania, aby parafia stała się wspólnotą żywego Kościoła. Podkreślono, że u źródeł tego procesu powinno być nawrócenie pastoralne, tak w wymiarze indywidualnym, jak i wspólnotowym, co w perspektywie zaowocuje podjęciem istniejącego w Kościele bogactwa i różnorodności środków oraz metod służących przemianie i odnowie parafii. Zwracano uwagę, że parafie nie mogą być *firmami świadczącymi usługi religijne*, ale miejscami identyfikacji dla ludzi wierzących, wprowadzających ich na drogę wiary. Mają one aktywizować swoich mieszkańców do wychodzenia poza *mury plebanijne*.⁴¹ Podkreślano, że ponieważ w parafiach jest dużo „chorych rodzin”, dlatego ma być ona rodziną zastępczą, w której dzieci nauczą się kochać Jezusa i klimatu miłości. Parafia, która jest domem, ma przekazywać ludziom ciepło, dlatego trzeba stworzyć wspólnotę.⁴² W ramach kongresu przedstawiono także stosowane obecnie w Kościele różne metody ewangelizacyjne, omawiając Kurs Alfa⁴³, system parafialnych komórek ewangelizacyjnych⁴⁴

41 Zob. AW: „Budzenie olbrzyma” – odbył się II Ogólnopolski Kongres Nowej Ewangelizacji. <http://niedzeila.pl/artykul/6178/Budzenie-olbrzyma-odbyl-sie-> (12. 8. 2014).

42 Zob. AW: „Budzenie olbrzyma” – odbył się II Ogólnopolski Kongres Nowej Ewangelizacji. <http://niedzeila.pl/artykul/6178/Budzenie-olbrzyma-odbyl-sie-> (12. 8. 2014).

43 Kurs Alfa to 11-tygodniowe praktyczne wprowadzenie do życia opartego na wierze chrześcijańskiej. Jego celem jest poznanie osoby Jezusa Chrystusa i nawiązanie z Nim osobistej relacji, co skutkuje ożywieniem życia religijnego, podjęciem dalszej formacji i zaangażowaniem w życie Kościoła. Jest on realizowany w 132 krajach, zarówno w Kościele Rzymskokatolickim, jak też Kościołach: metodystycznych, baptystów, zielonoświątkowym i innych. Adresatami kursów są głównie osoby niewierzące i niepraktykujące oraz te, które niedawno się nawróciły. Opiera się on na cotygodniowych wykładach podejmujących najważniejsze zagadnienia wiary chrześcijańskiej. Każde spotkanie rozpoczyna się od posiłku, co ma na celu przełamania barier między uczestnikami i nawiązania przyjaźni. Oprócz konferencji obejmuje on modlitwę uwielbienia i spotkania w małych grupach, w których odbywa się modlitwa, są składane świadectwa i czyta się Biblię. Zob. BIELA, B.: Szkoły Nowej Ewangelizacji w Polsce : Zasady i sposoby działania. In: BIELA, B. (ed.): *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, s. 473-475.

44 System parafialnych komórek ewangelizacyjnych jest jedną z metod budowania struktur duszpasterskich, opierającym się na małych grupach, pozwalając w ten sposób poszczególnym ich członkom na kształtowanie między nimi podstawowych relacji. System na grunt europejski z USA został przeniesiony w 1986 roku przez księdza Pier Giorgio Periniego, proboszcza parafii św. Eustorgiusza w Mediolanie. Fundamentem doktrynalnym dla przywoływanego systemu są dwa dokumenty Magisterium: adhortacja apostołska Pawła VI *Evangelii nuntiandi* oraz encyklika Jana Pawła II *Redemptoris missio*. Nawiązuje on do entuzjazmu pierwszych uczniów Jezusa, którzy po zesłaniu Ducha Świętego zaczęli się organizować we wspólnoty, w których doświadczano miłości Pana i obecności mocy Ducha Świętego. Metoda ta wychodzi z założenia, że tylko wtedy, kiedy w Kościele zaczną powstawać żywe, zdolne do uzewnętrznienia entuzjazmu fascynacją Jezusa wspólnoty, można mieć nadzieję na reewangelizację świata. Kluczowym pojęciem metody *komórek* jest grecki termin *oikos*, który w Nowym Testamencie oznacza dom, otoczenie, świat w którym przebiega życie codzienne człowieka (zob. Dz 10,2; Łk 5,27-32; 8,26-39; 19,9n). System komórek wychodzi z założenia, że każdy chrześcijanin jest wezwany do ewangelizacji przede wszystkim w ramach już istniejących międzyludzkich powiązań oraz uwarunkowań, w jakich żyje. Przez komórki rozumie się *małe grupy dzielenia się życiem chrześcijańskim i ewangelizacją, które zgodnie z dynamiką właściwą komórkom żywych organizmów wzrastają, dając życie innym komórkom przez proces podziału, kiedy już dostatecznie wzrosną*. Komórki mają do spełnienia siedem celów: wzrost bliskości z Panem; wzrost miłości wzajemnej; dzielenie się Jezusem z innymi; rozwój postaw służebnych na rzecz wspólnoty kościelnej; dawanie i otrzymywanie wsparcia od innych; formowanie nowych liderów; pogłębianie własnej tożsamości katolickiej. Miejscem odbywanych co tydzień ewangelizacyjnych spotkań komórek parafialnych jest mieszkanie lidera, które tworzy środowisko przyjazne również dla tych, którzy wstępują dopiero na drogę ewangelizacji i czuliby się

oraz działalność szkół nowej ewangelizacji⁴⁵. Zwracano też uwagę na rolę istnienia w parafiach wielu ruchów i wspólnot, które staną się przestrzenią wzrostu żywej wiary.⁴⁶ Trzeba zadbać o to, aby ich członkowie włączali się w życie parafii, przekształcając ją we wspólnotę wspólnot, a nie żyli tylko swoim życiem, dystansując się od tego, co się dzieje w parafii.

Wspomniany kongres spotkał się z dużym zainteresowaniem osób świeckich oraz duchownych. Wzięło w nim udział około 800 ewangelizatorów z całej Polski (w tym 140 kapłanów) oraz goście z Włoch, Francji i USA. Wydaje się, że z biegiem czasu *ewangeliczne ziarno* rzucone w czasie tego kongresu wyda swoje owoce w życiu polskich parafii, w których dojdzie do *obudzenia olbrzyma*. Aby jednak to się dokonało, potrzeba modlitwy, podtrzymywania gorliwości i propagowania treści przekazanych na kongresie. W tym kontekście należy ze smutkiem zauważyć, że pomimo tego, iż minął już rok od obrad kongresu, do tej pory nie ukazały się publikacje zawierające materiały z odbytego kongresu.

Ważną przestrzenią głoszenia kerygmatycznego są parafialne rekolekcje ewangelizacyjne. W założeniu realizowanego obecnie w Polsce czteroletniego programu duszpasterskiego (2013 – 2017) *Przez Chrystusa, z Chrystusem, w Chrystusie. Przez wiarę i chrzest do świadectwa*, związanego z obchodami 1050 rocznicy chrztu Polski, która będzie przeżywana w 2016 roku, we wszystkich polskich parafiach mają być przeprowadzone rekolekcje kerygmatyczne.⁴⁷ Ich koncepcję opracował już w 1976 roku ks. Franciszek Blachnicki wraz z Dia-

skrępowani w pomieszczeniach kościelnych. Jest siedem elementów spotkania komórkowego: *modlitwa uwielbienia Boga za miłość i za dar bycia razem w Jego imię; dzielenie się doświadczeniem minionego tygodnia; nauczanie, czyli katecheza pogłębiająca wiarę i otwarcie się na słowo Boże; refleksja na temat katechezy i dzielenie się wewnętrznym doświadczeniem; modlitwa wstawiennicza; modlitwa o uzdrowienie*. System komórek parafialnych przyczynia się do ewangelizacji parafii, przemieniając ją od wewnątrz i dając perspektywę jej wzrostu. Obecnie w parafii św. Eustorgiusza w Mediolanie istnieje 160 komórek, w których zaangażowanych jest 2 tysiące osób. System rozprzestrzenił się na cały świat – komórki ewangelizacyjne funkcjonują w 85 krajach. Stolica Apostolska zaaprobowała ich działalność dekretem Papieskiej Rady ds. Świeckich. Zob. MACCHIONI, G.: *Ewangelizacja w parafii: Metoda komórek*. Kraków, 1997; IM, O parafialnych komórkach ewangelizacyjnych – spotkanie z ks. Perinim; <http://nowaewangelizacja.org/o-parafialnych-komorkach-ewangelizacyjnych-spotkanie-z-ks-perinim> (12. 8. 2014).

45 O szkołach nowej ewangelizacji autor pisze w dalszej części artykułu.

46 W Polsce działa ponad 150 różnych grup, wspólnot, zrzeżeń i ruchów, które skupiają około 7,8% polskich katolików czyli 2,5 milion wiernych. Zob. WOLAŃSKI, B.: Kierunki odnowy pastoralnej w parafii. In: PRZYGODA, W., ROBEK, E. (ed.): *Ewangelizacja odpowiedzią Kościoła w Polsce na wyzwania współczesności*. Sandomierz, 2011, s. 252.

47 Zob. AW: „Budzenie olbrzyma” – odbył się II Ogólnopolski Kongres Nowej Ewangelizacji. <http://niedzeila.pl/artykul/6178/Budzenie-olbrzyma-odbyl-sie-> (12. 8. 2014); GADECKI, S.: Słowo wstępne. In: Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski: *Wierzę w Syna Bożego. Przez Chrystusa, z Chrystusem, w Chrystusie. Przez wiarę i chrzest do świadectwa. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2013 – 2017*. Poznań, 2013, s. 14.

koniją Ewangelizacji Ruchu Światło-Życie.⁴⁸ Została ona zawarta w specjalnym podręczniku zawierającym konkretną strategię i taktykę działania.⁴⁹

Podstawową kwestią odróżniającą wspomniane rekolekcje od innych jest ich prowadzenie przez cały zespół ewangelizacyjny, składający się w większości z ludzi świeckich. Przygotowanie takich rekolekcji rozpoczyna się od skompletowania członków takiego zespołu. Jego członkami mogą być osoby, które mają za sobą *doświadczenie osobistego spotkania z Chrystusem jako swoim Zbawcą i Panem*.⁵⁰ Wspomniany zespół sam najpierw powinien odbyć swoje zamknięte rekolekcje przygotowawcze. Po nich następuje okres bezpośredniego przygotowywania rekolekcji obejmujący cotygodniowe dzielenie się słowem Bożym i odpowiedzialność za poszczególne zadania połączoną z modlitwą. Podobne spotkania zespołu odbywają się również codziennie podczas rekolekcji ewangelizacyjnych. Do zadań zespołu należy rozeznanie środowiska, w którym mają się odbyć rekolekcje, opracowanie szczegółowego planu ewangelizacji, zachęcanie osób indywidualnych oraz grup i wspólnot do modlitwy w intencji rekolekcji, przygotowanie zaproszeń, afiszy i ogłoszeń, angażowanie możliwie dużej liczby osób do zachęcania do udziału w rekolekcjach, przygotowanie liturgii, świadectw, pantomim i innych form wspomagających głoszenie orędzia ewangelizacyjnego, prowadzenie rozmów z osobami zgłaszającymi się po nabożeństwach ewangelizacyjnych oraz spotkań z grupami poewangelizacyjnymi.⁵¹ Ważną rolę w ewangelizacji odgrywa zespół muzyczny, który musi być również osobiście zaangażowany w ewangelizację. Podręcznik ks. Blachnickiego zawiera szczegółowe omówienie poszczególnych dni rekolekcji, konkretne wskazówki co do treści i kazań, towarzyszących im świadectw i spotkań w grupach. Istotnym elementem samych rekolekcji jest wezwanie do decyzji wiary i włączenia się do spotkań grup postewangelizacyjnych.⁵²

48 Ks. Franciszek Blachnicki (1921 – 1987), sługa Boży, jeden twórców Instytutu Teologii Pastoralnej na KUL. Twórca Ruchu Światło-Życie stosującego metodę 15-dniowych rekolekcji dla różnych grup młodzieży, dorosłych i całych rodzin. Odpowiadając na wezwanie do ewangelizacji zawarte w adhortacji *Evangelii nuntiandi*, ksiądz Blachnicki przeorientował formację i apostołat Ruchu na dynamiczną ewangelizację realizowaną w kierunkach *ad intra* i *ad extra*. Ewangelizacja *ad intra* była związana z nowym sposobem rekrutowania członków Ruchu przez ewangelizację indywidualną lub rekolekcje ewangelizacyjne. Przez ewangelizację *ad extra* rozumiał wszelkie działania i akcje organizowane tak, aby jak największą liczbę ludzi doprowadzić do świadomej i pogłębionej wiary w Chrystusa. W tym celu podejmował on różne inicjatywy wprowadzające w praktykę eklezjalną w Polsce nowe sposoby ewangelizacji, które są powszechnie stosowane w działalności duszpasterskiej. Zob. WODARCZYK, A.: Sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki prekursorem nowej ewangelizacji w Polsce. In: BIELA, B. (ed.): *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, s. 80–91.

49 Pierwsze wydanie tego podręcznika ukazało się w 1977 roku. Obecnie jest dostępne już czwarte jego wydanie. Zob. BLACHNICKI, F.: *Rekolekcje ewangelizacyjne : Podręcznik*. Kraków, 2013.

50 BLACHNICKI, F.: *Rekolekcje ewangelizacyjne : Podręcznik*, s. 39.

51 Zob. AW: „Budzenie olbrzymia” – odbył się II Ogólnopolski Kongres Nowej Ewangelizacji, s. 40. <http://niedzeila.pl/artykuł/6178/Budzenie-olbrzymia-odbył-sie-> (12. 8. 2014).

52 Zob. AW: „Budzenie olbrzymia” – odbył się II Ogólnopolski Kongres Nowej Ewangelizacji, s. 49–110. <http://niedzeila.pl/artykuł/6178/Budzenie-olbrzymia-odbył-sie-> (12. 8. 2014).

Chociaż na pierwszy rzut oka przygotowanie i poprowadzenie takich rekolekcji wydaje się przedsięwzięciem na wielką skalę, to jednak włączenie się w nie całego zespołu pozwala na racjonalny podział zadań pomiędzy poszczególne osoby, jak również ich właściwe rozplanowanie w czasie. Przygotowanie modlitewne rekolekcji pozwala też na ustalenie właściwej perspektywy ewangelizacyjnej, a nie tylko kolejnej akcji duszpasterskiej, co z kolei przynosi wiele owoców.⁵³

Aby dobrze prowadzić dzieło nowej ewangelizacji, potrzeba do tego dobrze przygotowanych osób duchownych i świeckich. Miejscem takiego przygotowania są Szkoły Nowej Ewangelizacji (SNE)⁵⁴. Obecnie w Polsce działa około 300 takich szkół.⁵⁵ Ich głównym celem jest formacja nowych ewangelizatorów dla dzieła nowej ewangelizacji, którzy sami będą formowali innych ewangelizatorów. Dokonująca się w nich formacja w ramach różnego rodzaju kursów zawiera trzy podstawowe elementy programu KeKaKO: kerygmat, charyzmat i wspólnota. Kerygmaticzność kursów wiąże się z ich treścią chrystocentryczną i biblijną. Głoszenie jest skoncentrowane na Osobie Jezusa Chrystusa, a treści opierają się na historiach biblijnych postaci biblijnych. Nauczanie realizowane w ramach kursów jest zakorzenione w Piśmie Świętym, przez co kształtuje się mentalność biblijna przyszłych ewangelizatorów. Charyzmatyczność kursów wiąże się z otwartością na obecność działania Ducha Świętego, potwierdzającego znakami głoszone słowo. Każdy kurs staje się swoistego rodzaju wspólnotą, która przeżywając codziennie Eucharystie, wykorzystuje tzw. dynamiki (zabiegi dydaktyczno-pedagogiczne) oraz działania aktywizujące, angażuje wszystkich członków w dzieło ewangelizacji. Kursy nie ograniczają się jedynie do przekazu wiedzy, ale zmierzają do doświadczenia głoszonych treści. Dlatego kładzie się w nich duży nacisk na modlitwę indywidualną i wspólnotową, jak też aktywizuje uczestników do składania świadectwa

53 Warto w tym miejscu odwołać się do działań prowadzonych w archidiecezji lubelskiej, w której od 2013 roku jest realizowany projekt ewangelizacyjny *Przyjdź do źródła. Rekolekcje dla spragnionych*. W ciągu pięciu lat we wszystkich parafiach diecezji mają być przeprowadzone rekolekcje ewangelizacyjne skoncentrowane na głoszeniu kerygmatu, które prowadzą specjalne ekipy ewangelizacyjne. W trakcie ich trwania przywiązuje się dużą rolę do świadectw osób świeckich którzy opowiadają o tym, co Bóg dokonał w ich życiu. Doświadczenia z wielu parafii wskazują na to, że spotykają się one z dobrym przyjęciem wiernych, przynosząc liczne owoce w postaci licznych nawróceń. Zob. *Głosić Chrystusa każdemu człowiekowi*. Z abpem Stanisławem Budzikiem, metropolitą lubelskim, rozmawia Urszula Buglewicz. In: *Niedziela*, 2014, nr 24, s. 18–19.

54 Wzorem dla ich działalności jest działalność Apostołów opisana w Dziejach Apostolskich: *Apostołowie z wielką mocą świadczyli o zmartwychwstaniu Pana Jezusa* (Dz 4,33). Dzieło ewangelizacji sprowadza się do wspólnotowego świadczenia o śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa, co stanowi syntezę kerygmatu. Jego głoszenie odbywa się z mocą Ducha Świętego, który obdarza głosicieli odpowiednimi charyzmatami. Powyższe przesłanki są trzema podstawowymi elementami programu SNE: kerygmat, karisma, koinonia. Program SNE określa się mianem programu KeKaKo. Zob. PRADO FLORES, J. H.: *Szkoły ewangelizacji KeKaKo*. Rzym, 1996, s. 4.

55 Zob. AW: „Budzenie olbrzyma” – odbył się II Ogólnopolski Kongres Nowej Ewangelizacji. <http://niedzeila.pl/artykuł/6178/Budzenie-olbrzyma-odbył-sie-> (12. 8. 2014); BIELA, B.: Szkoły Nowej Ewangelizacji w Polsce: Zasady i sposoby działania. In: BIELA, B. (ed.): *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, s. 451–452.

życia.⁵⁶ Mówiąc o przygotowywaniu osób świeckich i duchownych do działalności ewangelizacyjnej, warto też wspomnieć o rocznej Szkole Liderów Nowej Ewangelizacji działającej na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Jej uczestnicy w czasie comiesięcznych spotkań zdobywają wiedzę teologiczną oraz niezbędne umiejętności konieczne do profesjonalnego wykorzystania nowych form i metod głoszenia Ewangelii.⁵⁷

Do prowadzenia dzieła nowej ewangelizacji potrzeba nowych, niekonwencjonalnych metod i form działania, które będą związane z poszukiwaniem *zagubionych owiec*. Do najważniejszych z nich, w wielu przypadkach realizowanych przez środowiska SNE, można zaliczyć Przystanek Jezus, Wakacyjną Ewangelizację Bieszczadów, ewangelizacje uliczne i *od drzwi do drzwi*, działania ewangelizacyjne we więzieniach, szpitalach i hospicjach oraz inne.⁵⁸ Wszystkie one, związane z odczytaniem *znakiem czasu*, związane są z wyjściem ewangelizatorów do miejsc, w których żyją i odpoczywają ludzie nie uczestniczący bezpośrednio w życiu Kościoła. Doświadczenie pokazuje, że ich spotkania z ewangelizatorami głoszącymi kerygmat i dającymi bezpośrednie świadectwo o swoim sposobie przeżywania wiary owocuje często nawróceniem i powrotem do życia sakramentalnego.

Ważną rolę w propagowaniu idei nowej ewangelizacji oraz jej praktycznej realizacji mają do spełnienia media, szczególnie Internet. Komunikowanie ewangelizacyjne, związane nie tylko przekazywaniem informacji i określonych treści, ale także w sensie tworzenia wspólnoty i porozumienia między ludźmi, może być realizowane przy pomocy informacji e-mailowych, prowadzenia stron internetowych osób indywidualnych i instytucji (parafie, diecezje, zgromadzenia zakonne, katolickie agencje informacyjne), działalność serwerów magazynujących treści katechetyczne i duszpasterskie, wydań on-line czasopism katolickich, forów dyskusyjnych i społecznościowych (Facebook, Twitter i inne), radia i telewizji internetowej, blogów. Ewangelizacja prowadzona z wykorzystaniem Internetu ma charakter preewangelizacji, przygotowując odbiorców do dialogu i wyrabiania odpowiednich predyspozycji koniecznych do przyjęcia głoszonego im słowa Bożego. Chodzi najpierw o przyciągnięcie uwagi odbiorcy, wzbudzenie zaufania i zrozumiałe przekazanie treści tak, aby została ona zaakceptowana, doprowadzając do zmiany postaw. Ma to w perspektywie doprowadzić do uwierzenia w Syna Bożego i nawiązania z Nim osobistych relacji.⁵⁹

56 Zob. BIELA, B.: Szkoły Nowej Ewangelizacji w Polsce : Zasady i sposoby działania. In: BIELA, B. (ed.): *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, s. 453–455.

57 Zob. Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie. Sekcja Św. Jana Chrzciciela, Szkoła Liderów Nowej Ewangelizacji. <http://www.pwtw.pl/nowa-oferta-edukacyjna/szkola-liderow-nowej-ewangelizacji> (11. 8. 2014).

58 Szerzej zostały one opisane w artykule: BIELA, B.: Realizacja ewangelizacji według programu szkół nowej ewangelizacji. In: PRZYGODA, W., ROBEK, E. (ed.): *Ewangelizacja odpowiedzią Kościoła w Polsce na wyzwania współczesności*, s. 476–488.

59 HANAS, Z.: Ewangelizacja w kontekście Internetu. In: BIELA, B. (ed.): *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, s. 426–447.

Wydaje się, że w polskiej rzeczywistości eklezjalnej jeszcze w niezada- walającym stopniu wykorzystuje się media w działaniach ewangelizacyjnych. Co prawda część biskupów, kapłanów, sióstr zakonnych i osób świeckich prowadzi swoje blogi, posiada profile na Facebooku i korzysta z Twittera. Spotyka się strony/fanpage'e instytucji, wspólnot i organizacji.⁶⁰ Aktywnie działają w sieci szkoły nowej ewangelizacji, funkcjonuje dziesięć ewangelizujących telewizji internetowych, istnieje 70 witryn ewangelizacyjnych, prowadzone są też interaktywne rekolekcje.⁶¹ Jednak zbyt mało parafii posiada swoje strony internetowe. Z badań prowadzonych przez ISSK SAC w 2011 roku wynika, że 40% polskich parafii prowadzi takie strony.⁶² Dokonując pewnego uogólnienia opartego na wynikach badań, można stwierdzić, że narzędzia Web 2.0 nie są powszechnie stosowane w wypełnieniu misji Kościoła w Polsce.⁶³ Aby to zmienić, potrzeba między innymi nowego opracowania systemu edukacji medialnej w seminariach duchownych i na wydziałach teologicznych oraz zadbać o to, by sprawujący władzę w Kościele tworzyli plany duszpasterskie w powiązaniu z mediami, zwłaszcza z Internetem.⁶⁴

Nie sposób w takim opracowaniu w sposób pogłębiony i wyczerpujący omówić wszystkich aspektów związanych ze specyfiką i zadaniami nowej ewangelizacji ukazanymi w nauczaniu Magisterium oraz przedstawić różne konkretne sposoby jego realizacji w codziennej praktyce Kościoła. Autor opisał niektóre z nich, przedstawił czytelnikom ich bogactwo i różnorodność. Wiele z nich jest już prowadzonych od kilku lat, przynosząc wielorakie owoce duchowego nawrócenia, natomiast niektóre są czymś nowym, wymagającym jeszcze metodologicznego dopracowania. Wszystkie one stanowią dobra odpowiedź na przywoływane wezwanie Jana Pawła II o nową ewangelizację, *nową w swym zapale, w swych metodach, w swym wyrazie*⁶⁵.

Trzeba koniecznie zwrócić uwagę na to, punktem wyjścia do nowej ewangelizacji powinno być *nawrócenie pastoralne*, do którego zwraca papież Franciszek. Bez wewnętrznej *metanoi* wszystkich członków wspólnoty Kościoła, zarówno osób duchownych, jak i świeckich, wszelkie postulaty dotyczące

60 Więcej na ten temat pisze BRZEZIŃSKA-WALASZCZYK, M.: Social media w duszpasterstwie. In: PRZYBYSZ, M., WIELEBSKI, T. (ed.): *Media w duszpasterstwie*. Warszawa, 2014, s. 231–280. W swojej pracy opisuje ona szczegółowo sposoby wykorzystywania Internetu w pracy duszpasterskiej Kościoła w Polsce.

61 Zob. KLOCH, J.: *Kościół w Polsce wobec Web 2.0*. Kielce, 2013, s. 245–247; 264–268. Warto zapoznać się z całą pracą J. Klocha, rzecznika prasowego Konferencji Episkopatu Polski, który nie tylko przedstawił w niej naukę Magisterium na temat internetu, ale przeprowadził badania empiryczne dotyczące skali wykorzystania Sieci 2.0 w polskiej praktyce eklezjalnej.

62 Zob. Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC i Główny Urząd Statystyczny: *Kościół Katolicki w Polsce 1991 – 2012 : Rocznik statystyczny*. Warszawa, 2014, s. 257.

63 Zob. KLOCH, J.: *Kościół w Polsce wobec Web 2.0*, s. 282.

64 Zob. KLOCH, J.: *Kościół w Polsce wobec Web 2.0*, s. 282–283.

65 Przemówienie Jana Pawła II do Rady Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej CELAM. In: *L'Osservatore Romano*, 1984, nr 4, s. 29.

nowej ewangelizacji pozostaną tylko martwym zapisem w kościelnych dokumentach. Potrzeba także nieustannie pamiętać o tym, że u źródeł wszelkich działań duszpasterskich powinna leżeć *zasada pierwszeństwa łaski*, na którą zwrócił uwagę Jan Paweł II w swoim liście apostolskim *Novo millennio ineunte*. Napisał on w nim: *Istnieje pokusa, która od zawsze zagraża (...) działalności duszpasterskiej: jest nią przekonanie, że rezultaty zależą od naszej zdolności działania i planowania. (...) Biada jednak, gdybyśmy zapominali, że bez Chrystusa „nic nie możemy uczynić” (por. J 15,5). (NMI 38)* Pisze o tym także papież Franciszek, podkreślając, że *zasada prymatu łaski powinna być latarnią oświecającą nieustannie nasze refleksje o ewangelizacji* (EG 112).

Literatura

- BIELA, B. (ed.): *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*. Katowice, 2011.
- BLACHNICKI, F.: *Rekolekcje ewangelizacyjne : Podręcznik*. Kraków, 2013.
- JAN PAWEŁ II: *Pielgrzymki do Ojczyzny : Przemówienia, homilie*. Kraków, 2005.
- KAMIŃSKI, R. (ed.): *Teologia pastoralna szczegółowa*. Lublin, 2002.
- KAMIŃSKI, R., PRZYGODA, W., FIAŁKOWSKI, M. (ed.): *Leksykon teologii pastoralnej*. Lublin, 2006.
- KLOCH, J. (ed.): *Internet i Kościół*. Warszawa, 2011.
- KLOCH, J.: *Kościół w Polsce wobec Web 2.0*. Kielce, 2013.
- LEWEK, A.: *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*. Katowice, 1995.
- MACCHIONI, G.: *Ewangelizacja w parafii : Metoda komórek*. Kraków, 1997.
- MAKOSA, P. (ed.): *Nowa ewangelizacja w nowej katechezie*. Rzeszów, 2013.
- PRADO FLORES, J. H.: *Nowi ewangelizatorzy dla Nowej Ewangelizacji*. Poznań, 2013.
- PRZYBYSZ, M., WIELEBSKI, T. (ed.): *Media w duszpasterstwie*. Warszawa, 2014.
- PRZYCZYNA, W.: *Teologia ewangelizacji*. Kraków, 1992.
- PRZYGODA, W., ROBEK, E. (ed.): *Ewangelizacja odpowiedzią Kościoła w Polsce na wyzwania współczesności*. Sandomierz, 2011.
- SOWA, P., KAPROŃ K. (ed.): *Nowa ewangelizacja : Kerygmaticzny impuls w Kościele*. Gubin, 2012.

Dr. hab. Tomasz Wielebski
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Wydział Teologiczny
Specjalizacja Teologii Pastoralnej
Ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa
e-mail: tomwielebski@gmail.com